

Прилог бр. 1.

НАСТАВНО – НАУЧНОМ / УМЈЕТНИЧКОМ ВИЈЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА ПАЛЕ/ АКАДЕМИЈЕ СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Предмет: Извјештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у академско звање ванредног професора/доцента, ужа научна/умјетничка област Специфични језици (Србистика - Дијахронија српског језика).

Одлуком Наставно-научног/умјетничког вијећа Филозофског факултета/академије у Палама, Универзитета у Источном Сарајеву, број ННВ: 2157/21, од 14. 10. 2021. године, именовани смо у Комисију за разматрање конкурсног материјала и писање извјештаја по конкурс, објављеном у дневном листу “Глас Српске“ од 6. 10. 2021. године, за избор у академско звање **ванредног професора/доцента**, ужа научна/умјетничка област **Специфични језици (Србистика - Дијахронија српског језика)**.

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Састав комисије ¹ са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назив научне области, научног поља и уже научне/умјетничке области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. Проф. др Драгомир Козомара, ванредни професор, предсједник Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна/умјетничка област: Специфични језици – српски језик Датум избора у звање: 1. 11. 2018. Универзитет: Универзитет у Бањој Луци факултет/академија: Филолошки факултет
2. Проф. др Миланка Бабић, редовни професор, члан Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна/умјетничка област: Специфични језици (Србистика) Датум избора у звање: 26. 5. 2016. Универзитет: Универзитет у Источном Сарајеву Факултет/академија: Филозофски факултет Пале
3. Проф. др Биљана Самарџић, ванредни професор, члан Научна област: Хуманистичке науке Научно поље: Језици и књижевност Ужа научна/умјетничка област: Специфични језици (Србистика - Дијахронија српског језика) Датум избора у звање: 18. 5. 2017. Универзитет: Универзитет у Источном Сарајеву факултет/академија: Филозофски факултет Пале

На претходно наведени конкурс пријавило се један кандидата:

1. Др Божица (Драгослав) Кнежевић

¹ Комисија се састоји од најмање три наставника из научног поља, од којих је најмање један из уже научне/умјетничке за коју се бира кандидат. Најмање један члан комисије не може бити у радном односу на Универзитету у Источном Сарајеву, односно мора бити у радном односу на другој високошколској установи. Чланови комисије морају бити у истом или вишем звању од звања у које се кандидат бира и не могу бити у сродству са кандидатом.

На основу прегледа конкурсне документације, а поштујући прописане чланове² 77., 78. и 87. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ бр. 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16), чланове 148. и 149. Статута Универзитета у Источном Сарајеву и чланове 5., 6., 37., 38. и 39³. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, Комисија за писање извјештаја о пријављеним кандидатаима за изборе у звања, Наставно-научном/умјетничком вијећу Филозофског факултета Пале факултета/академије и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву подноси слиједећи извјештај на даље одлучивање:

ИЗВЈЕШТАЈ

КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I ПОДАЦИ О КОНКУРСУ
Одлука о расписивању конкурса, орган и датум доношења одлуке
Сенат Универзитета у Источном Сарајеву, одлука број: 01-C276-XXII/21, од 30. 9. 2021. године
Дневни лист, датум објаве конкурса
„Глас Српске“, 6. 10. 2021. године
Број кандидата који се бира
1 (један)
Звање и назив уже научне/умјетничке области, уже образовне области за коју је конкурс расписан
Ванредни професор/доцент, Специфични језици (Србистика - Дијахронија српског језика)
Број пријављених кандидата
1 (један)

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТИМА
ПРВИ КАНДИДАТ
1. ОСНОВНИ БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ
Име (име једног родитеља) и презиме
Божица (Драгослав) Кнежевић
Датум и мјесто рођења
19. 1. 1980, Пљевља, Црна Гора
Установе у којима је кандидат био запослен
Средњошколски центар Пале, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву
Звања/радна мјеста
Професор српског језика и књижевности, виши асистент, доцент
Научна област: Филологија – Специфични језици
Чланство у научним и стручним организацијама или удружењима
Друштво наставника српског језика и књижевности у Републици Српској

² У зависности од звања у које се кандидат бира, наводи се члан 77. или 78. или 87.

³ У зависности од звања у које се кандидат бира, наводи се члан 37. или 38. или 39.

2. СТРУЧНА БИОГРАФИЈА, ДИПЛОМЕ И ЗВАЊА
Основне студије/студије првог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, Одсјек за српски језик и српску књижевност, 1998–2003.
Назив студијског програма, излазног модула
Српски језик и српска књижевност
Просјечна оцјена током студија ⁴ , стечени академски назив
Професор српског језика и српске књижевности
Постдипломске студије/студије другог циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка
Филозофски факултет Пале Универзитета у Источном Сарајеву, 2008–2010.
Назив студијског програма, излазног модула
Српски језик и књижевност
Просјечна оцјена током студија, стечени академски назив
9,60; магистар лингвистичких наука
Наслов магистарског/мастер рада
<i>Микротопонимија Пала</i>
Ужа научна/умјетничка област
Специфични језици – Србистика: Дијахронија српског језика
Докторат/студије трећег циклуса
Назив институције, година уписа и завршетка (датум пријаве и одбране дисертације)
Филолошки факултет Универзитета у Београду, 27. 10. 2010 – 20. 9. 2016.
Наслов докторске дисертације
<i>Микротопонимија и говор Романије</i>
Ужа научна област
Специфични језици – Србистика: Дијахронија српског језика
Претходни избори у звања (институција, звање и период)
1. 1. Сенат Универзитета у Источном Сарајеву, виши асистент, 10. 3. 2011–7. 3. 2016. 2 ⁵ . Сенат Универзитета у Источном Сарајеву, реизбор у звање вишег асистента 8. 3. 2016 – 22. 2. 2017. 3. Сенат Универзитета у Источном Сарајеву, доцент, 23. 2. 2017–
3. НАУЧНА/УМЈЕТНИЧКА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА
Радови прије првог и/или посљедњег избора/реизбора
1. Кнежевић Б.: <i>Ојконим Пале</i> , Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 12, књ. 1, 2010, Пале, Република Српска, стр. 547–556, ISSN 1512-5859. 2. Кнежевић Б.: <i>Мркаљев и Вуков претходник поново међу Србима</i> (Лука Милованов Георгијевић, <i>Опит настављења к Србској сличноречности и слогомјерју или просодии</i> , фототипско издање, Арт Принт, Бањалука, 2010), Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 12, књ. 1, 2010, Пале, Република Српска, стр. 681–683, ISSN 1512-5859. 3. Кнежевић Б.: <i>Nomina metaphorica и ексметафора у микротопонимији</i> , Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 13, књ. 1, 2011, Пале, Република Српска,

⁴ Просјечна оцјена током основних студија и студија првог и другог циклуса наводи се за кандидате који се бирају у звање асистента и вишег асистента.

⁵ Навести све претходне изборе у звања.

стр. 301–309, ISSN - 1512-5858.

4. **Кнежевић Б.:** *Из проблематике прагматичке синтаксе* (Миланка Бабић, Огледи из прагматичке синтаксе, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2010, 227 стр.), 2011, Српски језик, бр. XVI, Београд, Република Србија, стр. 831–834, ISSN 0354-9259.

5. **Кнежевић Б.:** *Полугласници и јат у дијелу српских говора* (Миодраг В. Јовановић, Полугласници и јат у црногорским говорима, ЦАНУ, 2011), Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 13, књ. 1, Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, 2011, 789–794, ISSN - 1512-5858.

6. **Кнежевић Б.:** *Фонетски дијалектизми у поетском тексту Ђорђа Сладоја*, Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске I, Тематски зборник радова урађених у оквиру пројекта Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске, 2014, Пале, Република Српска, стр. 389-400, ISBN 978-99938-47-46-5 .

7. **Кнежевић Б.:** *Фонетски дијалектизми у поетском тексту Ђорђа Сладоја*, Зборник радова са Научног скупа Наука и идентитет, књ. 6, том 1, 2012, Пале, Република Српска, стр. 335–346, ISBN - 978-99938-47-42-7.

8. **Кнежевић Б.:** *Дијалекатска лексика у поетском изразу Ђорђа Сладоја*, Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске III, Тематски зборник радова урађених у оквиру пројекта Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске, 2014, Пале, Република Српска, стр. 143–157, ISBN 978-99938-47-63-2 .

9. **Кнежевић Б.:** *Антропоними у топонимији Романије*, Језик, књижевност и култура, Тематски зборник радова са међународног научног скупа Наука и савремени универзитет 3, том IV, 2014, Ниш, Република Србија, стр. 81–96, ISBN 978-86-7379-348-1.

10. **Кнежевић Б.:** *Утемељење српске топонимије* (Александар Лома, Топонимија Бањске хрисовуље, Одељење језика и књижевности, Одбор за ономастику, Библиотека Ономатолошких прилога, књ. 2, САНУ, Београд, 2013), Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 16, књ. 1, 2014, Пале, Република Српска, стр. 907–911, ISSN 1512-5859.

11. **Кнежевић Б.:** *Језичка драгоцјеност Дурмитора* (М. Јовановић, Дурмиторски говори, Матица српска – Друштво чланова у Црној гори, Подгорица, 2014), Радови Филозофског факултета – Филолошке науке, бр. 16, књ. 1, 2015, Пале, Република Српска, стр. 631–636, ISSN 1512-5859.

12. **Кнежевић Б.:** *Вокалске особености у говору Романије*, Радови – филолошка свеска, бр. 18, 2016, Пале, Република Српска, стр. 127–146, ISSN 2490-3531.

13. **Кнежевић Б.:** *Семантички и структурални преглед романијских ојконима*, Филолог – часопис за језик, књижевност и културу, год. 7, бр. 14, 2016, Бања Лука, Република Српска, стр. 227–242, ISSN 1986-5864.

Радови послје последњег избора/реизбора⁶

1. **Кнежевић Б.:** *Митопоетски простор у Андрићевом приповједном тексту*, Значај српског језика и књижевности у очувању РС, 2018, Андрићград, стр. 107–118, ISBN 978-99976-21-31-3.

⁶ Навести кратак приказ радова и књига (научних књига, монографија или универзитетских уџбеника) релевантних за избор кандидата у академско звање.

У раду се врши етнолингвистичка анализа традиционалне топонимије ексцерпираних из Андрићевог приповједног дјела. Реконструира се митопоетска слика географског простора која се огледа у топонимији, разматрају се идеје и симболи у њој представљени, при чему се анализира концепција „завјетног мјеста“ у српској топонимији.

У топонимима који се проналазе у Андрићевом прозном дјелу релевантне информације су концентрисане у оквиру макропоља „завјетно мјесто“, које је пак подијељено у три засебна сегмента: „нечисто мјесто“, „свето мјесто“, „мјесто смрти и покопа“. Структура поља одговара организацији својих саставних елемената. Поред хијерархијских односа, који формирају вертикале семантичког поља, његови параметри су такође постављени структуром тог фрагмента слике свијета који се описује семантичким пољем. Ова когнитивна структура представља одговарајући оквир. Стога су истраживана поља анализирана у три правца: састав поља, хијерархија елемената, структура оквира. Најразвијеније у топонимској номинацији је семантичко поље „нечисто мјесто“, док је структура оквира поља „свето мјесто“ много мање развијена. Поље „мјесто смрти и покопа“ направљено је другачије од претходних, јер у свој централни дио укључује директне ознаке културних предмета.

Функција топонима у умјетничком дјелу није само именовање било каквог мјеста него и утицај на информативност текста кроз своју семантику. Топоними у Андрићевом прозном тексту учествују у стварању умјетничких слика и формирању умјетничког простора и времена, те служе откривању идеолошког и естетског садржаја текста и идентификовању скривеног значења.

2. Кнежевић С., **Кнежевић Б.**: *Црна Гора у огледалу српском*, Српско језичко и књижевно наслеђе на простору данашње Црне Горе. Српски језик и књижевност данас: зборник радова са Другог међународног научног скупа одржаног у Подгорици 26–28. маја 2017. године, 2019, Подгорица, Црна Гора, стр. 669-674, ISBN 978-9940-580-56-8.

Огледало српско сматра се интегралним дијелом књижевног корпуса Петра II Петровића Његоша, јер је он његов антологичар, али и идејно и поетски представља врло битну одредницу у његовом стваралачком корпусу. Отуда се и схватање појма Црна Гора природно може повезати са тиме како се овај појам објашњава у другим његовим ауторским остварењима. Разумијевањем термина Црна Гора као оронима, а не ендонима, јасно се показује да Његош Црну Гору схвата као дио јединствене територије Српства, под којом он подразумева цјелокупни српски народ, етнички простор који Срби настањују, али и посебно стање духа које твори српски национални идентитет. Црну Гору у *Огледалу српском* настоји представити као жариште будућег ослободилачког пламена који ће свим Србима донијети слободу, кроз најбољи медијум да је приближи публици свог времена, што је свакако била народна епска пјесма.

У *Огледалу српском* Црна Гора заиста представља ороним из којег су проистекли и етник Црногорац и ктетик црногорски. Сви наведени примјери из пјесама јасно показују да термин Црна Гора у најразличитијим варијацијама и у *Огледалу српском* ваља посматрати као ороним, а никако као ендоним, што је свакако у извјесној мјери и заслуга самог Његоша као приређивача. Аналогно томе, може се закључити да је и наглашена историзација суштински била у функцији јасне

идеолошке основе засноване на Његошевом патриотизму, који се с правом сматра својеврсном племенитом опсесијом коју је на различите начине, условљене природом књижевних форми, уткао у сва своја дјела.

3. Кнежевић Б.: *Функција поетских топонима у поезији Ђорђа Сладоја*, Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске V, 2019, Пале, Република Српска, стр. 123–132, ISBN 978-99976-45-04-3.

У овом раду сагледава се функција имена, топонима у стилској актуелизацији, као и стилски немаркираних онима, пошто лично географско име, још не изгубивши топонимијску неутралност, може служити стварању умјетничких креација. У раду се даје анализа стилских аспеката функционисања онима на материјалу из пјесничког опуса Ђорђа Сладоја, и то методама компоненцијалне и контекстуалне анализе. Након општих увида у одлике топонима и њихових карактеристика које омогућавају стилски потенцијал, анализа неких случајева употребе имена као стилски означених јединица показује њихову функцију поетонима или поетског топонима на постонимијском нивоу.

Спроведена анализа показала је да у реализацији метафоричног преноса онима највећу улогу имају потенцијалне семе које исијавају из значења топонима, који је доступан примаоцу пјесничке поруке. Оними имају и општесимболичну функцију, под којом подразумијевамо њихову употребу у циљу конкретизовања било каквог уобичајеног појма. Ауторка показује да сликовитост у умјетничком тексту добијају тек уз постојање неке стилске фигуре или тропа, при чему са своје стране тим стилистичким елементима прикључују посебан тон, дајући цијелом поетском исказу географски „шарм“ и фолклорну сликовитост. Оними у поезији Ђорђа Сладоја својом културном компонентом носе патину прошлости, пјесничком изразу дају посебан тон и боју фолклора, што им, према показаној анализи, обезбојеђује статус поетонима.

4. Кнежевић Б.: *Форма географских објеката у топонимијској слици Романије*, 14-ти Међународни славистични четенија 26–28. 4. 2018, Софија, Бугарска, стр. 387–394, 2020.

Предмет истраживања овог рада је српски топонимски систем у његовој онтолошкој и менталној манифестацији, а непосредни извор истраживања је топонимија становника Романије, планинске области у близини Сарајева, у источном дијелу Републике Српске. Узимајући у обзир дијалектику односа номинација – перцепција, циљ у овој раду је показивање односа номинативног и ментално-топонимског стереотипа и представљање ментално-топонимских стереотипних комплекса у топонимији Романије. Сакупљене чињенице проширују базу података теоријске и примијењене топонимије; конкретно, могућност коришћења резултата и материјала из ове студије за поређење са сличним информацијама у другим регионима открива карактеристике функционисања топонимског система на различитим територијама.

Методе истраживања које се користе у раду традиционалне су за језичку обраду регионалних топонимских материјала. Циљеви и задаци одређени су коришћењем дескриптивне методе у раду претежно у својим специфичним методама: посматрање, упоређивање, генерализација, класификација и логичко-језички опис

анализираног материјала, као и елементи контекстуалног тумачења топонима. За извлачење менталних информација, топоними су посматрани у оквиру семантичких поља, унутар којих су анализирани њихови семантички односи и идентификовани номинативни модели. Семантичко-ономасиолошка анализа топонима у семантичком пољу омогућила је рад на информацијама добијеним на основу анализе дотопонимијског значења и принципа номинације. Ауторка наводи да нас свијест схвата као скуп стереотипова перцепције, мишљења и номинације објекта из стварности, а топоним је језичка јединица која у структури има значења, осим језичког, психолошког, когнитивног и етнокултурне компоненте.

Форма географских објеката у топонимијској слици Ронамије исказана је сљедећим називима: *Бисаге, Близанац, Богаз, Борова глава, Брк, Вагани, Вијенац, Врања глава, Главица, Дужице* (< дуга – „једна од најкривљенијих дашчица од којих се бачве граде“ (РЈАЗУ), *Зуб, Јасле, Језеро, Кик, Кобиља глава, Котлић, Крст, Кутлача, Лица, Сабља, Самар, Сач* итд.

Спроведена анализа показала је да је перцепција форме географских објеката важна компонента топонимске слике свијета Романије те да је сложени образац ментално-топонимских слика *вијугав, го, дивљи, дуг, каловит, кос, крив, љут, мек, нагнут, оштар, питом, раван, рупни, слан, слијеп, широк, шупаљ* итд. Стереотипи перцепције географских објеката одражавају се у номинацији и изазвани су типом географског објекта, људским искуством, карактеристикама крајолика, фауном региона. Један од најупечатљивијих просторних модела, како се уочава, чине лексичке, тј. језичке метафоре, односно лексеме које су некада биле метафоре, али су при лексикализацији изгубиле своју сингуларност и прешле у полисемију, постајући на тај начин ексметафоре. Пошто су постали властита имена, метафорично образовани топоними, неутрализовали су основно језичко значење и упућивањем на објекат истакли његов топономастички садржај.

5. Кнежевић Б.: *Карактеристике употребе топонима у лирском пејзажу Рајка Петрова Нога (на примјеру глосе „Лечам и калопер“)*, *Значај српског језика и књижевности за очување идентитета Републике Српске VI*, 2020, Пале, Република Српска, стр. 263–274, ISBN 978-99976-45-14-2.

Ауторка у овом раду уочава да је једна од приоритетних перспектива разматрања и проучавања ономастичке лексике поетска ономастика, или ономапоетика, усредсређена управо на језичку перспективу проучавања специфичности ономастичких јединица и закона њиховог функционисања у књижевном тексту. Наводи се да предмет поетске ономастике нису властита имена као таква, већ њихова трансформација – поетоними, тј. говори се искључиво о именима у књижевном дјелу, у умјетничком говору, а не у језику.

Суштина пјесничког имена открива се у низу његових основних својстава и особина: поетоним је секундаран у односу на праву онимију, поетоним има динамичку семантичку структуру, поетоним претпоставља бесконачност тумачења и концентрише у себе специфичну комуникативну ситуацију и умјетничко искуство. Уочава се да у књижевној ономастици постоје два комплементарна правца. Један од правца заснован је на лингвистици текста, гдје је главна функција властитог имена обликовање текста. Други правац истраживања функција властитих имена у књижевним текстовима потиче од основних одредби поетике и стилистике. Стилска

функција се манифестује на нивоу микроконтекста, а у њеном оквиру разликују се двије потфункције: информационо-стилистичка функција и емоционално-стилистичка функција. У оквиру информационо-стилистичке функције разликују се просторна потфункција и карактеризацијска потфункција.

Спроведена анализа упутила је на закључак да у Ноговом пјесничком дискурсу *Јечам и калопер* топоними имају функцију поетонима, којима њихово примарно информативно значење прераста у поетске симболе, повремено добијајући и функцију пјесничких топоса.

6. Кнежевић Б: *Микротопонимија Романије*, Андрићев институт, Вишеград, 2020, монографија, ISBN 978-99976-21-64-1, COBIS.RS-ID 129825793

У монографији *Микротопонимија Романије* истраживани ареал је подразумијевао простор планине Романије, која се географски простире на територији општина Соколац и Пале у источном дијелу Републике Српске. Овај простор до сада није био предмет сличне студије и с те стране је представљао истраживачки изазов. Романија и њени обронци нису до сада били истражени у топонимији, а ни говор овог краја није био предмет посебне научне студије. То су биле полазишне тачке које су давале довољно простора за истраживачки рад којим би се овај простор описао са темом предвиђеног аспекта.

Континуирани негативни демографски процеси, расељавање села и напуштање пољопривреде и сточарства, условили су губљење микротопонимије и њене функције у савременом животу, узроковали су да главни мотив за њено прикупљање буде чување од неумитног заборављања. Отуда и намјера да се из специфичне грађе Босне и Херцеговине прикупе, опишу и класификују микротопоними Романије. Ова је планинска област у великој мјери захваћена свим негативним демографским процесима па су, нажалост, цијела села данас опустјела, а у неким је ауторка успјела пронаћи тек покојег становника који је био драгоцен информатор и можда посљедњи чувар ове вриједне баштине.

Имајући у виду да је топонимија саставни дио дијалектологије, јер су називи прије свега језички дијалекатски подаци у којима се добро чувају локалне особине говора, и проучавање топонимије Романије било је немогуће без дијалектологије. Услед тога, у раду је дат и фонетски опис говора овог подручја, с обзиром на неумитно дијалекатско рухо топонима. На Романији данас скоро стопроцентно живе православни Срби и њихов говор припада типичном источнохерцеговачком дијалекту српског језика. Као што се могло очекивати, на говор је велики утицај имала близина Сарајева, што се може примијетити нарочито код говорника који су дио живота провели у градској средини. Примјетни су и утицаји специфичних црта муслиманских говора централне Босне и источнобосанских чаршија, али они немају велику фреквентност.

У границама испитиваног ареала забиљежена су 33 романијска ојконима који до сада нису били предмет научних ономастичких истраживања. У творбеној и етимолошкој јасноћи њихова имена оцртавају дијалекатске и друге језичке особине, док с друге страна одражавају и мотиве именовања који су били подстицај настанку ојконима. Проучавање мотива именовања и начина придруживања творбених морфема који обликују семантички модел имена, ауторку уводи преко именских структура у семантичку и структуралну класификацију.

Анализа започиње семантичко-структуралним приступом орониму Романија, ослањајући се на тумачења Владислава Скорића, Петра Скока и Александра Ломе. Спроведена анализа упутила је на хипотезу да назив планине Романија припада семантичкој групи оронима етнонимског постања. Ороним је изведен од основе *Романи* и суфикса *-ија*, који даје значење 'људи који потјечу од кога, однекуд или се баве нечим' и који са собом носи идеју локалитета са значењем 'мјесто гдје такви људи живе' према творбеном моделу АЕ + С.

Семантичка класификација разврстана је на двије групе: а) *Ојкониме са антропонимском основом* (Nomina patronimica, Nomina gentilia, Nomina possessiva) и б) *Ојкониме апелативног постања* (Nomina topographica), које су према прикупљеној грађи разврстани у подгрупе – *географске термине мотивисане хидронимима; географске ојкониме који означавају изглед терена и површинска својства тла; комониме зоонимског постања; комоним фитонимског постања; комоним настао од привредног назива*. Оваква селекција је показала да је као најчешћи мотив у процесу именовања, како се и очекивало, послужила антропонимска основа.

У структуралном прегледу ојконима који имају један лексички морфем као и ојконима са два или више лексичких морфема издвојене су три скупине: једночлане неизведене, једночлане изведене и вишечлане ојкониме (ојконимне сраслице и ојконимне синтагме). Тако се упчава да су ојконими прве скупине (*Понор, Јасен, Космај, Костреша, Мокро*) настали лексичкосемантичким начином творбе, код којих је њихова основна именица, која је послужила као мотив именовања из апелативног поља, у коме је имала функцију означавања, прешла у ономастичко поље, у коме је добила функцију именовања. Такође је примијећено да једночлани неизведени ојконими директно именују објекте и долазе самостално у номинативу једнине и множине, при чему такви двојаки ликови немају својство броја, већ својство лексичке вриједности посебних јединица.

За ојкониме друге скупине (*Боговићи, Вражићи, Стајна*), карактеристичан је морфолошки начин творбе којим, за разлику од морфолошког поступка у граматичким категоријама, настају нова имена. У тако твореном ојкониму уочљиви су продуктивни и непродуктивни елементи који носе мјесно значење ако су имена настала од апелатива (*Брњица*), или присвојно значење онда када је име настало од зоонима (*Раковац*). У структуралном прегледу једночланих изведених ојконима у грађи се као најбројније издвајају оне које означавају људе и заједницу, а тек онда мјесто, односно њихово пребивалиште. Анализа је показала да се њихови облици увијек јављају у множини те да су препознатљиви по својој именској структури која је задата одређеним суфиксима у множинским ликовима и њиховој основи, а с обзиром на значење препознају се као патронимске и породично-задружне. Као најпродуктивнији показали су се суфикси *-ићи (-овићи /-евићи, -унићи)*.

Вишечлани ојконими су синтагме сачињене од члана идентификације и члана диференцијације као њеног атрибута. Тип ојконимних сраслица настао је срастањем двију коријенских морфема у јединствену топономастичку синтагму, док се ојконимне синтагме које имају сталан и непромијењен ред чланова који чине придјев и именица, усљед постојаности и поретка лексичких морфема јављају као постојане топономастичке синтагме. С обзиром на то да је краће име ојконима прикладније за обављање ономастичке функције, у романијској комонимији нема много двочланих имена.

По семантичкој класификацији микропонимије Романије, а према већ

усвојеном методолошком обрасцу, грађа из ономастичког материјала сврстана је у сљедеће групе: *Географски називи условљени физиогеографским својствима тла, Географски називи од других топонима, Хидроними, Човјек и називи, Антропонимске и сличне категорије у микротопонимији, Називи тамног постања.* Дубља и прецизнија анализа условила је даље диференцирање основних група, при чему су у циљу тачнијег сагледавања својстава денотата и њихове јасније детерминације наведне групе дијељене на подгрупе.

Тако су се у оквиру прве групе издвојили *Географски термини у микротопонимији, Називи условљени размјештајем, обликом и изгледом терена, Називи који означавају површинска својства тла, Називи који означавају састав и особине тла, Фитоними у топонимима, Зооними у топонимији, Називи одређени односом према другим онимима и Посебни географски називи.*

Географским терминима у микротопонимији припадају једночлани апелативи који се углавном употребљавају у мјесном говору, уз одређени број апелатива који су остали окамењени за дати објекат. Сви географски термини упоређени су са подацима из литературе која се бавила или се бави овим дијелом лексике, усљед чега је дат преглед значења одређеног географског термина и на дијахроном плану. У односу на укупност микротопонимије Романије, структура назива из ове подгрупе је једноставна и као модел лако препознатљива. Ријеч је о географским апелативима који су топонимизирани или директно (нпр. литица > *Литица*), или преко граматичких наставака (ливада > *Ливаде*, пећина > *Пећине*), или преко афикса (стијена > *Стјенчица*). Одређени број географских термина препознатих у микротопонимима *Романије* и данас се јављају као апелативи у живом говору, док се, с друге стране, неки од њих могу сматрати као дио потиснутог лексичког фонда очуваног само у вези са топонимом у свом примарном значењу, нпр. *Вала, Грот, Зас'ека, Мера, Муша, Палучак* и сл.

Називи у оквиру подгрупе *Називи условљени размјештајем, обликом и изгледом тла* углавном су топономастичке метафоре чији је настанак случајан, усљед чега је мотив њиховог именовања, као и семантичко рјешење, веома често тешко или немогуће одгонетнути. То су лексичке, тј. језичке метафоре, односно лексеме које су некада биле метафоре, али су при лексикализацији изгубиле своју сингуларност и прешле у полисемију, постајући на тај начин ексметафоре. Настале су из потребе за номинацијом и диференцирањем објекта од мноштва других, тако што су се од различитих обиљежја географског објекта у имену издвојила само она најбитнија, па су као такве објективне и системског карактера. Предмети са којих је име прешло на одређени географски објекат су дијелови људског тијела, артефакти из свакодневног живота и др., при чему сличност између изворног и циљног појма није потпуна, већ је заснована на неком од сегмената који посједују обје појаве, а то су семе изгледа, облика, положаја, боје или неког другог својства. Пошто су постали властита имена, метафорично образовани микротопоними, неутрализовали су основно лексичко значење и упућивањем на објекат истакли његов топономастички садржај.

У оквиру ове подгрупе издвојили су се и *Називи који означавају површинска својства тла*, које чине изведена и сложена имена. Углавном преовлађују двочлани називи од придјева и именице, при чему се именицом дају укупна својства објекта, док придјев истиче његове површинске одлике: *го, дивљи, дуг, каловит, оштар, питом, раван, рупни, слијеп, широк, шупаљ.* Имена настала према просторном односу који заузимају у односу на окружење, па тако имена која у себи садрже нпр. придјев

широк или *дуг* нису опозити називима са придјевом узак или кратак, као што Средњи пут не стоји између *Горњег и *Доњег пута, већ у средини стране брда. У овој семантичкој категорији назива, именица и придјев описују географски објекат на који се односе и нису у опозитном односу према називима из окружења.

Мотивисаност *Назива који означавају састав и особине тла* везана је за боју тла или камена (бијел, вран, жут, зелен, црвен, црн), састав земље и камена (гњиво, сиров, слан, седра), или неко друго својство (дебео, кус, љут, посран, танак), а с обзиром на структуру, микротопоними дате подгрупе изведени су и сложени називи.

У подгрупу *Фитоними* сврстани су називи биља, изузев оних који су постали од културних биљака, које смо према усвојеној класификацији сврстали у другу групу, а све у циљу упознавања некадашње структуре биљног покривача који је током вијекова могао промијенити своја вегетацијска обиљежја. Фитонимске називе чине једночлане просте неизведене ријечи типа *Бор*, *Ива*, *Репух* и сл., затим изведенице *Боровац*, *Ивовац*, *Репушина*, као и двочлане ријечи. У двочланим називима разликују се три типа. Први је тип нпр. *Орахов до*, у коме је придјев од фитонима на првом мјесту и врши оријентацијску функцију у процесу номинације, у односу на остале по биљу обиљежене просторе: *Липов*, *Маџин*, *Папратни*. Други тип чине имена *Дебела јова*, *Сува јелика*, у којима је фитонимски дио назива на другом мјесту, те заједно са придјевом прије свега имају улогу идентификатора. Трећи тип чине фитонимски називи у којима је просторни однос изражен приједлогом: *Код петроваче*, *Под зуквом*, *Под јасеном* и сл. Закључено је да су поједини објекти лако и прецизно одређивани помоћу усамљеног или на том мјесту ријетког дрвета, односно за дати потес неког карактеристичног растиња, што нас упућује на став да су фитоними веома захвалан материјал за убикацију и идентификацију неког земљишта.

На некадашње простирање појединих животињских врста указује нам осврт на *Зоонимске термине у топонимији*, у којима је, због профилаксе и различитих одлика појединих животиња, прастара и заједничка особина свих словенских народа да дјечи надијевају лична имена Голуб, Гавран, Соко, Вук, Зеца и слично, тешко одредити када су топоними мотивисани именом животиње, а када антропонимом, нпр. *Голубац*, *Соколина*. Разврстани су на топониме од назива за дивље животиње: *Вучи бријег*, *Вучи до*, *Врања глава*, *Врањак*, *Комљенов Врањак*, *Жабина брдо*, *Зечева ледењача*, *Јазовци*, *Крмеће локве*, *Љељенбрдо*, *Мишија стијена*, *Међедово ждријело*; *О'сињац*; топониме од општих или појединачних назива за птице: *Гавранка*; *Голубац*, *Голубињак*; *Јастребњак/Јастребњак*; *Орлов храст*, *Орловача*, *Орлово грло*, *Птичије врело*, *Птичији поток*, *Тичијак*; *Соколина*; и топониме од назива за домаће животиње: *Волујска бара*, *Кобиља глава*, *Козји до*, *Козоје*, *Коњска њива*, *Коњско ждријело*, *Овчине*. Као што се из наведених примјера види, ако изузмемо директну онимизацију типа врана > Врана, који у прикупљеном материјалу са терена није забиљежен нити у једном примјеру, уочавају се уобичајени типови у процесу топономизације: модификовани двочлани зооним афиксалном творбом прелази у топоним: Орловача < *Орлова вода; топономастичка сраслица у улози топонима са зоонимом у првом дијелу: Љељенбрдо; у двочланим именима зооним је као посесив и/или квалификатив на првом мјесту у називу, те врши диференцијацију номинованог објекта идентификованог уобичајеним географским термином, док је његова информативност мање важна: *Вучи до*, *Међедово ждријело*, *Птичије врело* и др.

Географски термини под капом наслова *Топоними одређени односом према топонимима из окружења* одређени су односом према ближем просторном

окружењу, који је најчешће изражен преко приједлога и опречним придјевима *горњи* и *доњи*. Називи с приједлогом носе јасну локализацијску ознаку, па је и без детаљније анализе јасно да су најфреквентнији називи у којима је просторни однос изражен приједлозима *за* и *под*, што је и разумљиво због тога што се уз помоћ њих врши ближа просторна ознака у односу на окружење. Ако се прати еволуција приједлога према префиксу, као нпр. у односима *Под бунаром – Подгајеви*, може се пратити и старост назива. На тај начин се микротопоними, као нпр. *Заври*, *Заграђе*, *Залоквенице*, *Побрдаље*, *Подгајеви*, *Поткрачице* и слично, скоро и не осјећају као називи с приједлозима, јер је у процесу топонимизације дошло до модификације апелативног дијела суфиксацијом и упрошћавања сугласничких група које су настајале у срастању приједлошког и апелативног дијела назива. С обзиром на структуру, сви називи претходно наведене групе су углавном двочлани микротопоними у којима су односи означени величином (велики – мали) и положајем (доњи – горњи), или су од њих постале топономастичке сраслице.

У подгрупу *Посебни географски називи* сврстана су имена која нису ушла у претходне скупине онима, прије свега због недовољно јасне мотивације, семантичке непрозирности и на први поглед нејасне читљивости. У питању су називи којима се показује неки однос и својство које је често изражено апстрактумима, због чега се ствара проблем при њиховој јаснијој значењској идентификацији, што је био и основни разлог за разматрање у засебној групи. То су, на први поглед једночлане ријечи, топономастичке изведенице и сраслице, као и топономастичке синтагме.

Групу *Географски називи од других топонима* чине имена настала према називима из најближег окружења. Преглед издвојених микротопонима показао је да је ријеч о двочланим називима у којима је адјективни дио изведен од значајнијег, познатијег или старијег топонима, док је идентификацијски члан углавном географски термин. Бројност назива у датом ареалу потврђује став да ову групу у ономастичкој литератури одликује уопштавање топономастичког садржаја као и недовољна прецизност на оријентацијском плану топонима.

Семантичка анализа *Хидронима у топонимији* потврдила је уводну напомену о присуству потока и извора на испитиваном ареалу, и показала да је најчешћи мотив у именовању хидронимијске групе назива антропонимијског постања, као и оних имена насталих у односу према другим топонимима.

У семантичку групу *Човјек и називи* сврстани су они микротопоними који одражавају друштвене, привредне и културне прилике на подручју Романије у минулим вијековима. Одраси тог живота сачувани су у топонимији, услед чега је грађа распоређена у три значењске скупине: Трагови друштвеног живота у топонимији, Културе, тло и његово искориштавање, Трагови духовног живота у топонимији.

У односу на укупан број микротопонима Романије издвојени скуп назива *Топоними антропонимског постања* обиман је и разноврстан, што је наметнуло потребу да буду наглашеније сагледани. С друге стране, бројност и семантичка издиференцираност њихових апелатива, упућујући на претходно наведене скупине, тражила је сагледавање њихове фреквентности. Издвојени и видно истакнути антропоними у топонимима, упоређени су са именима из рјечника антропонима, а на мјестима гдје је то било неопходно и са подацима из доступне стручне литературе. У обради ове групе топонима изнесен је преглед антропонима и сличних категорија у топонимији и преглед апелатива у двочланим и суфикса у једночланим називима. У антропонимном дијелу топономастичких синтагми обично се налази посесивни

придјев, а рјеђе именица у функцији посесивне одредбе, док функцију регенса врше различити географски термини, затим апелативи који означавају биљни покривач и фитоними, називи за путеве, утврђења, пребивалишта и одморишта, и на крају хришћански термини и термини за култна и освештана мјеста. Једночлани топоними од антропонима су присвојни придјеви као дио некадашњих топономастичких синтагми које су изгубиле свој регенс, тј. апелатив као географски или пољоприврени термин. Морфолошка структура суфикса готово је у цијелости препознатљива, изузев примјера са суфиксом *-јь, са јасним морфолошким шавом у сложеним суфиксима. Све су то суфикси сложеног образовања од једног посесивног и једног номинализационог суфикса. Суфикс *-иште* додат на именичку основу даје мјесно, а ријетко када друго значење према конкретном преобличавању Мићишта → мјесто на ком се налазе или су се налазиле Мићине ливаде и њиве. Ван комбинације са посесивним суфиксима јављају се суфикси *-на* и *-ка*, који дају значење припадности, услед чега су овакви односи пренесени на план топонимизације, гдје нам постаје и јаснији топоним Љубојна < *ливада/шума, Љубој < *Љубој ливада/шума. У једночланим топонимима ове групе проналазе се и облици који су структурално идентични. Ријеч је, прије свега, о патронимима у номинативу множине који припадају типу *nomina patronimica* па на основу свега онога што је до сада у литератури познато ауторка закључује да топоними на *-ићи* (*-овићи*, *-евићи*) представљају тзв. динарски тип, који је у хронолошком слиједу топономастичких слојева најмлађи у претходно наведеној скупуни.

Антропонимски дио у *Женским именима у двочланим називима* антропонимских топонима структурално је прозиран. Све су то посесивни придјеви творени суфиксом *-ин* код антропонима и само у једном примјеру суфиксом *-ић* код патронима који се јавља у облику посесивног генитива (Даничића + апелативни дио микропонима). Разматрајући значење регенса синтагматских топонима са мушким именима у антропонимском дијелу, издвојено је неколико семантичких скупина. Апелативни дио синтагматских топонима са женским именима у првом дијелу значењски се може груписати на исти такав начин, а с обзиром на несразмјерну бројност примјера у односу на мушка наведени су само апелативи из којих се види да преовлађују они које чине географски термини, уз незнатан удио осталих, прије свега пољопривредних термина. Све то се чини схватљивим ако се узме у обзир положај и улога жене у вријеме настанка топонима.

Географски термини тамног постања у ономастичкој литератури везују се за проблематичне називе несигурног постања или нејасне мотивисаности. Тако је, уз сав напор да се разријеша мотивација у именовању, и на овом ареалу остао одређени број термина који нису ушли у претходне скупине, углавном због недостатка историјских потврда или одговарајућих паралела, а понекад и теренских података.

У структуралној класификацији топонима издвојили су се *Топономастички апелативи без допуна у служби топонима*, *Топономастичке изведенице* и *Сложени топоними*.

У Топономастичким апелативима без допуна ријеч је о најелементарнијем начину творбе – топонимизацији апелатива, односно о топономастичким именицама типа: *Ада*, *Алуга*, *Брдо*, *Влака*, *Греда*, *До*, *Ждријело*, *Зуб*, *Самар*, *Сач*, *Седло*, *Клис*, *Коса*, *Ледина*, *Литица*, *Лука*, *Под*, *Поље*, *Чајир* из географске терминологије, као и неки микропоними фитонимског постања: *Бор*, *Бреза*, *Граб*, *Јавор*, *Липа*, *Љутик*, *Цмиље* итд. Бројност ових назива повећава се флексивном деривацијом и конверзијом, при чему у ликовима датог ареала као диференцијални додатак служи

промјена рода назива: *Дола* (← До); промјена граматичког броја назива: *Равне* (← Раван); *Ст^лјена* (← Стијене); промјена врсте ријечи: *Б^лјела* < *Бијела вода, *Мокро* < *Мокро поље итд., гдје првобитни адјектив постаје именица.

Афиксалне називе чине лексички морфем као основни дио назива, суфикс, помоћу кога се, углавном, диференцира именовани објекат који са њим има заједнички лексички модел и префикс, помоћу кога се обично одређује положај објекта. С обзиром на творбени поступак топоними су разврстани на топониме суфиксалне творбе према творбеном моделу О + d (основа и додатак); топониме префиксалне творбе по творбеном моделу d + О (додатак и суфикс) и топониме префиксално-суфиксалне творбе према творбеном обрасцу d + О + d.

Анализа је показала да суфикси у пропријалној топономастичкој функцији долазе уз именичке и придјевске основе. Као најфреквентнији, а и најзначајнији суфикси из горње групе, у микротопонимији Романије су:

а) суфикс *-ица*, који врши супстантивизација адјектива, означавајући припадност када је додата антропонимима (*Борјанице, Гозињица, Ружица*), врши супстантивизацију адјектива означавајући њиме изражено својство (*Гладнице, Килавице, Крачице, Куљавице, Медница, Пискавице, Плужнице*), изражава деминутивност према објектима из окружења са којима има заједничку лексичку основу (*Барица/Барице, Баишица, Ливадица, Лушица, Њивица/Њивице, Планшица, Пољице, Тетица, Чесмица, Чукурица*). Додат називима биља суфикс *-ица* твори топониме *Батурице, Вишњица, Јабучица, Крушчица, Трешњица, Штитарице* итд. Суфикс *-ица* додаје се и именицама мушког и именицама женског рода. Уз именице које означавају географска својства тла, суфикс *-ица* чува деминутивност (*Барица, Гредица, Планшица*), а ако долази уз фитониме, та је деминутивност готово ишчезла. Када долази на основе биљних и животињских назива, суфикс *-ица* је наставак творбених форманата *-ов/-ев*: *Тушњевица, Шиповице*, изражавајући на тај начин однос према садржају именице: *Тушњевица* < Тушњева ливада; *Брезовице* < Брезове шуме. Суфикс *-ица* долази и на антропонимске основе проширене већ поменутиим формантима *-ов/-ев*, творећи називе који означавају припадност, настале универбизацијом.

б) суфикс *-ац* долази уз именичке и придјевске основе. Додат основама, служи за означавање деминутивности (*Градац, Долац*) и супстантивизације адјектива (*Голубац, Пискавац, Студенац*). Проширени суфикс *-овац/-евац* додаје се називима биљака и животиња (*Боровац, Буковац, Ивовац, Јазовци*), антропоосновама за означавање припадности (*Бјеловац, Вукашиновац, Лаушевац, Петрашевац, Саријевац, Сумбуловац*), неким географским терминима;

в) суфикс *-ина/-ине* додат именичким основама уз топономастичку функцију служи за означавање аугментативности (*Баретине, Блатине, Друмине, Кулипчине, Овчине, Равнине, Расолина, Соколина*), супстантивизације адјектива (*Брезовина, Житина*), трагова власништва (*Бановине, Обођашевина, Табаковина, Ћировина, Хардовина*), трагова неког здања (*Колибине, Кућетине, Црквина*);

г) суфикс *-иште/-ишта* додат именским основама у називима датог ареала служи за означавање остатака материјалне културе (*Балваниште, Вигњишта, Селишта, Стражиште, Витлишта, Гувништа, Тарабишта*), мјеста на којима је преовлађивала или се још увијек јавља нека биљна врста (*Граовиште, Зобништа, Кумпјериште/Кромпјеришта, Ланишта*), додат глаголској основи суфикс *-иште* у именима служи за означавање мјеста на коме се нешто догодило или догађа (*Пландиште/Пландишта, Падалиште/Падалишта*);

д) суфикс *-ак/-јак* у микротопонимији додат именским основама, има претежно деминутивну функцију (*Јаворак, Омарак, Таванак, Чајирак*), а називи са овим суфиксом могу бити и синтагматског постања: (*А^овлињак, Брезјак, Врањак*). Додат придјевским основама након супстантивизације, овај суфикс у називу не мијења својство које адјектив носи у основи (*Боровињак, Бевитњак, Здравњак*);

ђ) имена творена суфиксом *-ача/-аче* у микротопонимији овог простора настају универбизацијом адјектива и носе значење исказано придјевом (*Баљаче, Камењача/Камењаче, Иловаче, Криваче, Ледењача*), припадности када су додати антропониму (*Хасановача*), пејоративности када је додата на глагол (*Заклопача*).

е) суфикс *-ик/-ник* на романијском ареалу јавља се уз придјевску основу за означавање неке особености терена (*Височник, Зеленика*), уз именичку и придјевску основу код фитонима (*Брезик, Буковик, Грабовик, Јасик*), незнатно учествује у творби преко глаголског придјева трпног (*Љутик, Пакленик, Топлик*).

Префиксални називи су, с обзиром на садржај, сврставани у двије категорије. У прву категорију спадају они називи у којима је лексички морфем географски термин и префикс у њима одређује прецизан однос према објектима из окружења, нпр. *Загај, Подвода*, док другу категорију префиксалних имена чине називи у којима је префикс дошао до апелатива прије његове топонимизације, а ако се узме у обзир и то да су ови апелативи често топономастичке метафоре у којима је префикс с њима срастао, теже је препознатљив и одвојив од коријенске морфеме, нпр. *Замуштен*. Као најфреквентнији у префиксалном начину именовања објеката на испитиваном ареалу јавља се префикс *под-*, који одређује однос према надморској висини префиксалног назива и назива са апелативом у основи. Од осталих имена творених префиксалном творбом забиљежени су префикси: а) *над-* показује да је именовани локалитет над објектом кога именује у основи; б) *за-*, који упућује да се именовани објекат налази са задње стране од именованог објекта у називу; в) *међу-* одређује положај предјела између објеката на које се односи именица; г) *при-* означава локалитет који је до објекта означеног називом; д) *виш(e)-* показује да се локалитет налази изнад објекта именованог у основи; *о-* одређује да локалитет са префиксалним називом окружује објекат именован у основи; *про-* упућује на терен који је добио назив због пробијања или протицања чега.

Структурални преглед топономастичких сложеница показао је да при њиховој класификацији није могуће водити рачуна само о првом или другом морфему, из разлога што се коријени могу слагати са различитим морфолошким основама. Тако смо у структуралној анализи у нашим примјерима уочили да се у овој категорији назива јављају они са придјевом у првом дијелу са спојним вокалом *-о-*: *Криводоли*; називи без спојног вокала: *Злокос*; називи са антропонимом у првом дијелу назива: *Иван-поље*; називи са глаголом у облику презента у првом дијелу: *Грдиврат* и назив са бројем у првом дијелу: *Двостручарица* < *Два струка).

Називи у облику *Двочланих* и *вишечланих топономастичких синтагми* у топонимији су врло фреквентни. Микротопоними синтагматског типа представљају синтагматске спојеве квалификатива и апелатива, при чему квалификатив указује на неку особину аплетива (нпр. географског термина), чиме се јасније успоставља веза знак – означено. Да је овакав начин именовања у топонимији најфреквентнији, што се може тумачити природом њихове „аутоматизације“ и релативно брзим прихватањем од стране корисника, потврђују бројни примјери из дате грађа. Овај тип назива чине углавном бинарне синтагме, од којих један члан (обично именица) има улогу идентификатора, а други (обично атрибут) врши диференцијацију тог објекта у

односу на окружење. Битно је напоменути и да је структурална одлика значајне скупине двосложних имена у микротопонимији Романије одређена фреквенцијом посесивног генитива патронима у првом дијелу и апелатива у другом дијелу назива, који углавном чини географски термин. Посесивни генитив патронима врши ближу диференцијацију апелативног додатка којим се идентификује објекат дат у облику номинатива једине или множине.

Разнородни културолошки утицаји који су се сусретали, па и преплитали на овом простору, условили су именовање микротопонима. Најзначајнији спољни фактор је свакако било вишевијековно присуство Турака, али и много краћи период аустријске окупације оставио је своје трагове у микротопонимији Романије. Ипак, сви закључци из поглавља о топонимији указују да је најважнији утицај са собом донијело становништво које је апсолутно већински населило овај простор, а које се доселило дробњачком миграционом струјом. Отуда су и микротопоними најсличнији онима који се срећу на просторима које је насељавало или и данас насељава ово становништво.

Говор овог подручја у општим дијалектолошким редовима посматра се као саставни дио источнохерцеговачког дијалекта. То потврђује и презентована и описана грађа прикупљена на подручју Романије, чије је становништво у великом проценту досељено из јужније ијекавске матице, па можемо закључити да је то ијекавски говор штокавског нарјечја источнохерцеговачког говорног типа који показује источнохерцеговачку говорну једнообразност са мањим и занемарљивим одступањима.

Све наведено доводи до закључка како слика топонимије, а поготово дијалекатска слика говора Романије потврђује да је и овај простор и језик његових становника интегрални дио српског језика и његовог говорног простора, што све историјске турбуленције и вијекови туђинске владавине нису успјели ни на који начин пореметити.

7. Кнежевић Б.: Концепт лексеме хљеб у српском језику, Значај српског језика за очување српског културног идентитета 2, Андрићград, стр. 69–80, 2021., ISBN 978-99976-21-85-6, COBISS.RS-ID 134395393

У овом раду је предмет анализе лексема *хљеб*, која је једна од кључних појмова српске лингвокултуре. Разматра се семантичка структура истраживане јединице, лексичка компатибилност, стилска обојеност, прагматични потенцијал и функционалне могућности на основу којих се може процјењивати о томе које мјесто заузима појам *хљеб* у српској националној свијести.

Прикупљени фразеолошки материјал свједочи о томе да у стабилним комбинацијама ријеч *хљеб* може имати различита значења. Посебну пажњу привлаче изрази у којима ријеч *хљеб* значи „средство неопходно за живот“. Ауторка уочава да на ум одмах пада библијизам *Човјек не живи само од хљеба*, што је својеврсна поставка вриједности, веома важна за српску националну свијест, гдје је духовно увијек било постављено изнад материјалног. Примјећује се да ријеч *хљеб* може да се користи у изразима који дају карактеризацију личности. Тако се у раду наводи да ће се за љубазну особу рећи: *Даће посљедњи комад хљеба*, а ако неко зна да заради, онда је окарактерисан као неко ко *Комад хљеба може зарадити*.

У свеобухватном процесу јединице која се проучава добијене су важне информације на основу којих се може судити о семантичким, стилским и

функционалним могућностима општеномодног симбола материјалног благостања.

4. ОБРАЗОВНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Образовна дјелатност прије првог и/или /последњег избора/реизбора

Прије избора у звање доцента др Божица Кнежевић као виши асистент изводила је вјежбе на предметима Фонетика српског језика, Фонологија српског језика, Творба ријечи у српском језику, Дијалектологија српског језика, Акцентологија српског језика, Норме српског језика – систем и реализација, Лектура и коректура текста.

Образовна дјелатност после избора/реизбора

Навести све активности (учбеници и друге образовне публикације, предмети на којима је кандидат ангажован, гостујућа настава, резултате анкете⁷, менторство⁸)

Послије избора у звање доцента за ужу научну област Специфични језици – Србистика: Дијахронија српског језика кандидаткиња је изводила предавања и вјежбе на предметима: Дијалектологија српског језика, Акцентологија српског језика, Граматика савременог српског језика, Ортографија и ортоепија српског језика, Српски језик 1 и Српски језик 2.

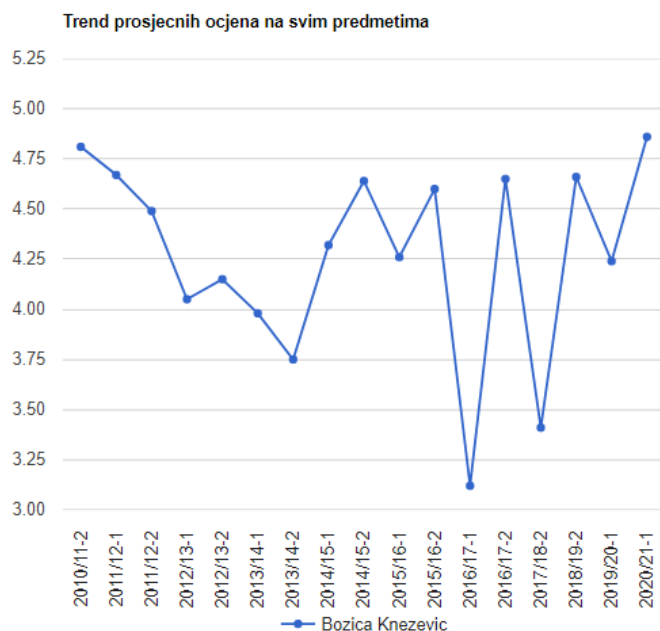
Објављена монографија

Кнежевић Б: *Микротопонимија Романије*, Андрићев институт, Вишеград, 2020, монографија, ISBN 978-99976-21-64-1, COBIS.RS-ID 129825793

Кандидаткиња др Божица Кнежевић била је члан Комисије за одбрану завршног мастер рада *Концепт зелене боје у српском лингвокултуролошком контексту* кандидата Марије Николић Хајрић на Филозофском факултету Пале Универзитета у Источном Сарајеву, 2021. године, за ужу научну област Специфични језици – Србистика.

⁷ Као доказ о резултатима студентске анкете кандидат прилаже сопствене оцјене штампане из базе.

⁸ Уколико постоје менторства (магистарски/мастер рад или докторска дисертација) навести име и презиме кандидата, факултет, ужу научну област рада.

5. СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Навести учешће у НИ пројектима (одобрени и завршени: назив НИ пројекта са ознаком, период реализације, да ли је кандидат руководилац или учесник).
Остале стручне дјелатности.

а) Учесће на научним скуповима:

Др Божица Кнежевић је од посљедњег избора учествовала на сљедећим научним скуповима:

Международни славистични четенија 26–28. 4. 2018, Софија, Бугарска, 2018;

Иво Андрић и српски језик, Андрићев институт, Андрићград 2018;

Српска књижевност као основа српског језика, Андрићев институт, Андрићград, 2019.

б) Навести **учешће у НИ пројектима** (одобрени и завршени: назив НИ пројекта са ознаком, период реализације, да ли је кандидат руководилац или учесник).

Остале стручне дјелатности.

в) Кандидаткиња др Божица Кнежевић учествовала је у пројекту *Значај српског језика за очување идентитета Републике Српске* (2012–2015). Поново (2019) била је учесник у пројекту *Значај српског језика у очувању идентитета Републике Српске*, који финансира Министарство за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске.

6. РЕЗУЛТАТ ИНТЕРВЈУА СА КАНДИДАТИМА⁹

У складу са чланом 4а, тачка три Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву, интервју са кандидатом др Божицом Кнежевић одржан је на Филозофском факултету на Палама дана 4. 11. 2021, о чему је сачињен и Записник. Интервју је обављен у присуству сва три члана Комисије.

Послије обављеног разговора са кандидатом Божицом Кнежевић, чланови Комисије су једногласни у оцјени да кандидат посједује неопходно знање из научне области на коју се бира, изузетно квалитетан научно-истраживачки и педагошки потенцијал за звање ванредног професора.

7. ИНФОРМАЦИЈА О ОДРЖАНОМ ПРЕДАВАЊУ ИЗ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА КОЈИ ПРИПАДА УЖОЈ НАУЧНОЈ/УМЈЕТНИЧКОЈ ОБЛАСТИ ЗА КОЈУ ЈЕ КАНДИДАТ КОНКУРИСАО, У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 93. ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ¹⁰

Кандидаткиња од 2011. године изводи наставу из предмета који припадају научној области за коју је конкурисала, па, у складу са чланом 93 Закона о високом образовању РС, није било потребно организовати предавање.

⁹ Интервју са кандидатима за изборе у академска звања обавља се у складу са чланом 4а. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву (Интервју подразумјева непосредан усмени разговор који комисија обавља са кандидатима у просторијама факултета/академије. Кандидатима се путем поште доставља позив за интервју у коме се наводи датум, вријеме и мјесто одржавања интервјуа.)

¹⁰ Кандидат за избор у наставно-научно звање, који раније није изводио наставу у високошколским установама, дужан је да пред комисијом коју формира вијеће организационе јединице, одржи предавање из наставног предмета уже научне/умјетничке области за коју је конкурисао.

III ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ		
Експлицитно навести у табели у наставку да ли сваки кандидат испуњава услове за избор у звање или их не испуњава.		
Први кандидат		
Минимални услови за избор у звање ¹¹	испуњава/не испуњава	Навести резултате рада (уколико испуњава)
Има проведен најмање један изборни период у звање доцента испуњава	испуњава	Одлука за избор у звање доцента за ужу научну област Специфични језици – Дијахронија српског језика, датум: 23. 2. 2017. године). Одлука бр. 01-С-88-XXV/17
Има најмање пет научних радова из области за коју се бира, објављених у научним часописима и зборницима с рецензијом, након избора у звање доцента	испуњава	Кандидаткиња је након избора у звање доцента објавила шест радова из области за коју се бира.
Има објављену књигу, након избора у звање доцента	испуњава	Кандидаткиња има објављену монографију.
Био члан комисије за одбрану магистарског или докторског рада за степен другог циклуса	испуњава	Кандидаткиња је била члан на одбрани мастер рада другог циклуса студија, <i>Концепт зелене боје у српском лингвокултуролошком контексту</i> кандидата Марије Николић Хајрић на Филозофском факултету Пале Универзитета у Источном Сарајеву, 2021. године, за ужу научну област Специфични језици – Србистика.
Додатно остварени резултати рада (осим минимално прописаних)		
Навести преостале публиковане радове, пројекте, менторства, ...		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Објавила укупно 19 радова, од тога шест од посљедњег избора (2017) у звању доцента. 2. Од 2018. године са запаженим рефератима учествовала на три национална и међународна научна лингвистичка скупа. 3. Била (2012–2015) а и сада је (2019–2021) истраживач на пројекту Министарства за научнотехнолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске <i>Значај српског језика за очување идентитета Републике Српске</i>. 		
Други кандидат и сваки наредни уколико их има (све поновљено као за првог)		

¹¹ У зависности у које се звање бира кандидат, навести минимално прописане услове на основу члана 77., 78. и 87. Закона о високом образовању односно на основу члана 37., 38. и 39. Правилника о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Источном Сарајеву

Приједлог кандидата за избор у академско звање (навести звање, ужу научну/умјетничку и образовну област за коју се кандидат предлаже) са образложењем приједлога комисије. Уколико један или више кандидата задовољавају услове за избор у звање према конкурс, комисија мора дати образложење о разлозима доношења своје одлуке, конкретно и јасно.

На основу анализе конкурсног материјала, детаљног увида у научну, стручну и педагошку активност кандидата Божице Кнежевић и обављеног интервјуа, Комисија констатује да доцент др Божица Кнежевић испуњава све услове предвиђене Законом о високом образовању и Статутом Универзитета у Источном Сарајеву за унапређење у звање **ванредног професора**. На основу тога, Комисија свесрдно и са великим задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Пале и Сенату Универзитета у Источном Сарајеву да доцента др Божицу Кнежевић изабере у звање *ванредног професора* за ужу научну област **Специфични језици** (Србистика – Дијахронија српског језика).

Ч Л А Н О В И К О М И С И Ј Е:

1. Проф. др Драгомир Козомара, ванредни професор, предсједник
2. Проф. др Миланка Бабић, редовни професор, члан
3. Проф. Др Биљана Самарцић, ванредни професор, члан

IV ИЗДВОЈЕНО ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ

Уколико неко од чланова комисије није сагласан са приједлогом о избору дужан је своје издвојено мишљење доставити у писаном облику који чини саставни дио овог извјештаја комисије.

Ч Л А Н К О М И С И Ј Е:

1. _____

Мјесто: Пале

Датум: 4. 1. 2022. године